

કઠિયારો અને કથરોટ

– સંકલિત

એક હતો કઠિયારો, મહેનતુ માણસ. તે રોજ જંગલમાં જાય, સૂકાં ઝાડ કાપે, તેની ભારી બાંધે. પછી તે ભારીને શહેરમાં માથે ઊંચકીને લઈ જાય ને યોગ્ય ભાવે વેચે. તેમાંથી જે પૈસા મળે એમાંથી પતિ-પત્ની આનંદ અને સંતોષથી રહે. કઠિયારણ પણ પતિ જેવી જ મહેનતુ અને સંતોષી હતી.

એક દિવસ કઠિયારો રોજની જેમ જ જંગલમાં ઝાડ કાપવા ગયો. ઘણો દૂર પહોંચ્યો ત્યારે તેણે એક સૂકું ઝાડ જોયું. ત્યાં અટકી ગયો અને ઝાડના થડ ઉપર એક કુહાડી જોરથી મારી. ત્યાં તો ઉપરથી અવાજ આવ્યો: ‘હે ભાઈ, આ ઝાડ ન કાપીશ.’

કઠિયારાએ નવાઈ પામી ઉપર નજર કરી તો એક સ્ત્રી ઝાડ ઉપર બેઠેલી જણાઈ. કઠિયારાએ નમ્રતાથી કહ્યું, ‘સારું મા, હું બીજું ઝાડ કાપીશ.’

કઠિયારાની નમ્રતાથી ખુશ થઈ તે સ્ત્રી બોલી, ‘હે કઠિયારા, હું આ વનની દેવી છું. તારી નમ્રતા અને આજ્ઞાંકિતતાથી હું ખુશ થઈ છું. હું તને એક કથરોટ આપું છું તે તું લઈ જા. કથરોટ પાસે જે ખાવાનું માગીશ તે તને મળશે.’

કઠિયારાએ વંદન કરીને કહ્યું, ‘હે વનદેવી, હું તમને પ્રણામ કરું છું. અવિનય માટે માફી માગું છું. પણ મારે અને મારી પત્નીને મહેનતનું ખાવાનો નિયમ છે. તો પછી આ કથરોટને હું શું કરીશ?’

વનદેવીએ ખૂબ જ ખુશ થતાં કહ્યું, ‘બેટા, તારો આ નિયમ ન તોડીશ પણ આ કથરોટ લઈ જા. તને કામમાં આવશે.’

‘સારું મા, જેવી તમારી આજ્ઞા. હું કથરોટને તમારી પ્રસાદી ગણીશ અને જંગલમાંથી પસાર થતા મુસાફરોને તેમાંથી જમાડીશ.’ કઠિયારાએ કથરોટ લેતાં કહ્યું.

કઠિયારો તો કથરોટ લઈ ઘેર આવ્યો અને પત્નીને આપતાં કહ્યું, ‘લે આ કથરોટ, વનદેવીની પ્રસાદી છે. ભૂખ્યા અને થાકેલા મુસાફરોને સ્વાદિષ્ટ ભોજન આમાંથી તું જમાડી શકીશ.’

‘સારું.’ કહી કઠિયારણે કથરોટ ઇજલી પર મૂકી.

કઠિયારો તો રોજની જેમ જ જંગલમાં જાય છે. લાકડાં ફાડે છે અને ભારી બાંધીને શહેરમાં વેચીને જે મળે એમાંથી શાક-રોટલો ખાય છે. પણ જંગલમાં થાકેલા અને ભૂખથી વ્યાકુળ બનેલા સાધુ, સંતો અને મુસાફરોને પ્રેમથી જમાડે છે.

એક વખત રાજા જંગલમાં શિકારે નીકળ્યા. શિકારની શોધમાં તેઓ પોતાના સૈનિકોથી વિખૂટા પડી ગયા. એમ ને એમ બપોરનો સમય થતાં તેઓ ભૂખ અને થાકથી આકુળવ્યાકુળ થઈ ગયા. પણ ત્યાં જ તેમને કઠિયારો મળ્યો. કઠિયારો આગ્રહ કરીને રાજાને પોતાની ઝૂંપડીએ લઈ આવ્યો. કઠિયારણે રાજાને ભાવતું ભોજન કથરોટ પાસે માગી, રાજાની થાળી પીરસી. જંગલમાં આવું ભોજન જોઈ રાજાને નવાઈ લાગી. રાજાએ કઠિયારાને આવું ભોજન કઈ રીતે તૈયાર થયું તેની યુક્તિ પૂછી.

કઠિયારાએ વનદેવીએ આપેલ કથરોટની અને સાથોસાથ પોતાના નિયમ-વ્રતની વાત કરી.

રાજા તો કઠિયારાની વાત સાંભળી ખૂબ જ ખુશ થયા. તેણે કહ્યું, ‘ચાલો, તમે બંને તૈયાર થઈ જાવ. મારે મારા અન્નભંડારોને સાચવવા તમારા જેવા નીતિવાન માણસોની જરૂર છે.’

કઠિયારો હવે રાજાના અન્નભંડારો સાચવે છે. સંતોષ અને આનંદથી રહે છે. હવે તેને લાકડાં ફાડવાની મહેનત કરવી પડતી નથી. હજુ પણ કથરોટમાંથી અતિથિઓને જમાડવાનું ભૂલ્યો નથી.

ધન્ય છે એ કઠિયારાને અને એ કઠિયારણને. ખરું ને ?

— (સૌજન્ય : ફૂલપરીની કિટ્ટા)